

od nekršćena iztoka, tako smo ti danas pozvani da srbskom iztoku budemo predstraža od zavidna i sumnjičava zapada... Hrvati će se razvijati, Srbi će napredovati, jugoslovinstvo će nastati...«⁵⁾

U vezi sa takovim shvaćanjima sasvim je razumljivo, da su se mnogi vodeći svećenici i intelektualci onoga vremena oduševljavali idejom sjedinjenja istočne i zapadne crkve. Za njih je to značilo ekspanziju katolicizma prema istoku i najbolju garanciju za obranu katolicizma od revolucionarnih ideja zapada. U vezi s tim oni su utjecali na razvijanje neke vrsti tolerantnog katolicizma u vjerskim i političkim pitanjima, ali je taj katolicizam, uza svu svoju toleranciju prema pravoslavlju i Srbima, ipak ostajao vrlo konservativan i u vjerskim i u kulturnim pitanjima. To je uostalom i sasvim razumljivo, jer je i samo pravoslavlje vrlo konservativno i proturevolucionarno. Zato nam je i shvatljivo kad Pavlinović, koji se je inače smatrao za ekstremnog Hrvata, tvrdi ovo: Ljudi, dakle, koji pojme katoličanstvo, valja da jednom ustanu, te izrodim i zanešenjacim reku: hrišćani, pravoslavni grčko-istočne crkve, bili Hrvati ili Srbi, to su nam braća; jedno evanđelje držimo, jedna svetootajstva primamo... ako su nam razdijeljene crkve, neka naša srca ne budu razdijeljena;... Bogu se molimo, da se primakne narodu na spas dan crkvenog jedinstva.⁶⁾

Ove iste težnje, koje su išle za tim, da se udruži proturevolucionarno hrvatsvo sa proturevolucio-

⁵⁾ Ibid.

⁶⁾ M. Pavlinović, Pjesme i besjede, Zadar, 1837., str. 312.